

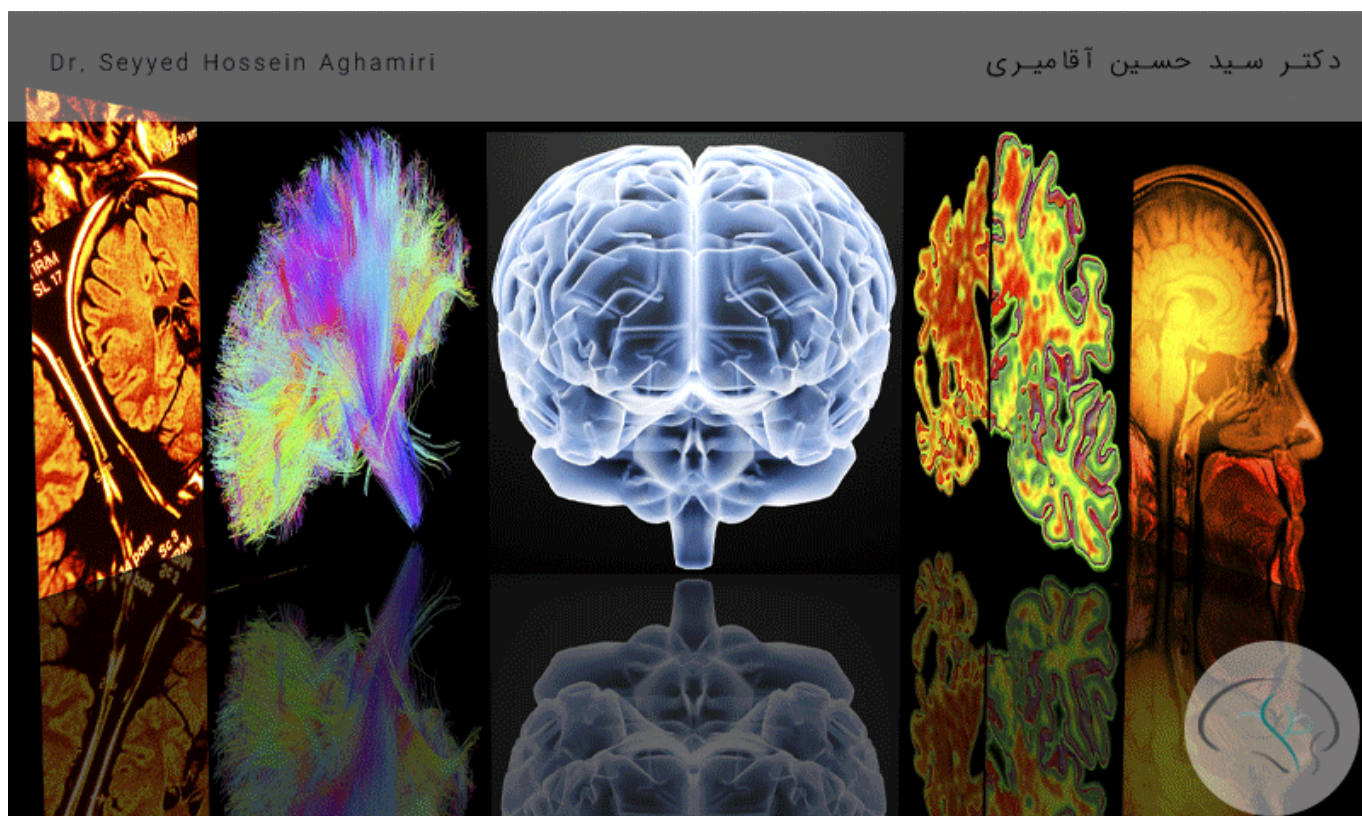
انواع مختلف زوال عقل یا دمانس و دلایل بروز آنها

انواع مختلف زوال عقل یا دمانس و دلایل بروز آنها

زوال عقل یا دمانس، علائمی مانند مشکلات ارتباطی و از دست رفتن حافظه را شامل می‌شود. این علائم به واسطه‌ی ایجاد تغییراتی در مغز به وجود می‌آیند. افراد مبتلا به زوال عقل ممکن است به گنجی دچار شده و توانایی به یاد آوردن مطالب را از دست بدهند. گاهی تا آن حد پیش می‌رود که فرد مهارت‌هایی که داشته از جمله فعالیت‌های عادی روزمره خود را نیز از دست می‌دهد. در آخر امکان دارد فرد حتی اعضای خانواده یا دوستان خود را هم به جا نیاورد. فرد مبتلا عموماً پریشان و مضطرب به نظر می‌رسد. زوال عقل در سالمندان بیشتر شایع است اما سالمندی دلیل اصلی آن نیست.

علل بروز دمانس:

دمانس زمانی بروز می‌کند که نورون‌های سالم (سلول‌های عصبی)، از کار بازایستاده یا سلول‌های مغزی مرده و یا دچار آسیب شده باشند. مرگ سلول‌های مغزی و خصوصاً بیماری‌های نورودژنراتیو (مرگ تدریجی سلول‌های مغز در اثر افزایش سن) می‌تواند از علل بروز دمانس باشد. این که زوال عقل باعث مرگ سلول‌های مغزی می‌شود یا مرگ سلول‌های مغزی بروز زوال عقل را در پی دارد به درستی مشخص نیست. در زیر به برخی از دلایل بروز دمانس اشاره شده:

مرگ سلول‌های مغزی ناشی از بیماری‌های مرتبط با عروق مغزی مانند [سکته مغزی](#) ، بروز می‌کند.

آسیب به سر:

چنین آسیب‌هایی باعث افزایش احتمال مرگ سلول‌های مغزی و در پی آن بروز زوال عقل می‌شود. و تکرار ضربات آسیب‌زننده به سر برای مثال در برخی ورزش‌ها، با افزایش احتمال بروز زوال عقل در آینده ارتباط مستقیم دارد.

بیماری ناشی از پریون:

پریون‌ها، پروتئین‌هایی می‌باشند که در برخی افراد امکان دارد به ایجاد بیماری‌هایی مانند جنون گاوی منجر شوند.

عوامل برگشت‌پذیر:

- افسردگی، تداخلات دارویی، اختلال در عملکرد تیروئید، کمبود ویتامین‌ها و مصرف الکل از عوامل برگشت‌پذیر زوال عقل هستند و با درمان این عوامل، زوال عقل ناشی از آنها نیز بهبود پیدا می‌کند.
- عوامل فردی مانند سن و سال و سابقه خانوادگی
- عفونت‌های ناشی از بیماری HIV
- انواع دمانس و زوال عقلی

سایر اختلالاتی که می‌توانند منجر به بروز دمانس شوند، عبارتند از:

- [هیدروسفالی](#) با فشار طبیعی که بر اثر انباشته شدن مقدار اضافی مایع مغزی-نخاعی در مغز بروز می‌کند.
- زوال عقل پیشانی گیجگاهی (بیماری نیمن پیک)
- نشانگان داون که احتمال بروز آلزایمر را در افراد کم سن و سال افزایش می‌دهد.
- سندروم بنسون (PCA) که به بیماری آلزایمر شباهت دارد، ولی در ناحیه متفاوتی از مغز اتفاق می‌افتد.
- بیماری پارکینسون و بیماری هانتینگتون
- ژن‌های E4 چندانگانه، افرادی که دارای یک نسخه از ژن E4 هستند، سه برابر بیشتر از کسانی که این ژن را ندارند، به بیماری آلزایمر مبتلا می‌شوند.

انواع زوال عقلی و دمانس

1_ دمانس ناشی از آلزایمر:

علاوه بر وجود اختلال حافظه، وجود یکی دیگر از اختلالات شناختی (کردار پریشی، زبان پریشی، ادراک پریشی) برای شناخت دمانس آلزایمر ضروری است. آلزایمر نوعی زوال عقلی است که از دست رفتن حافظه و ایجاد اختلال در سایر عملکردهای مهم ذهنی در پی آن اتفاق می‌افتد. این بیماری شایع‌ترین عامل زوال عقل بوده و پیشرونده است، یعنی با گذشت زمان رو به وخامت می‌رود. بیماری آلزایمر، در واقع اعصاب مغز را دچار تغییر می‌کند. در نتیجه این تغییر، ارتباط میان اعصاب مختلف مختل می‌شود. مهم‌ترین عامل مؤثر در بروز آلزایمر سن است، عوامل دیگری از جمله ابتلا به دیابت، وراثت، صدمات مغزی، فشار خون و تغذیه نامناسب در بروز آلزایمر تأثیر دارند.

2_ دمانس عروقی:

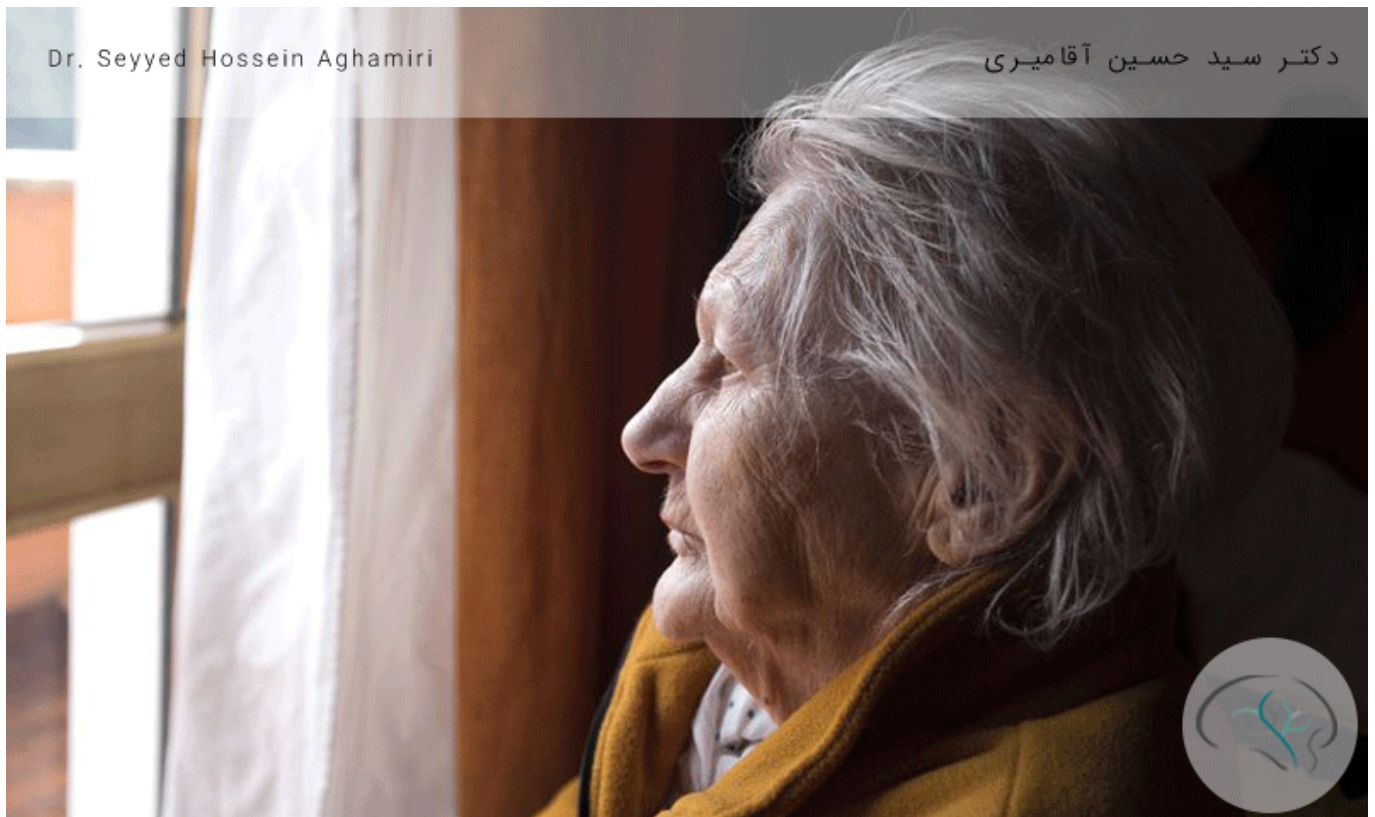
دمانس عروقی، نوع شایع دمانس پس از [آلزایمر](#) می‌باشد که حدود 10% کل بیماران دمانس را دربر می‌گیرد. پارگی یا مسدود شدن عروق مغزی، نرسیدن غذا و اکسیژن به سلول‌های عصبی مغز و از بین رفتن آنها دلایل بروز این نوع دمانس است. نشانه‌های بیماری در این نوع دمانس امکان دارد به صورت پلکانی بوده و هر علامت به صورت ناگهانی بروز یا بد.

بیشتر مبتلایان دمانس عروقی، از عوارض و بیماری‌های دیگری مانند فشار خون، دیابت و میزان بالای کلسترول رنج می‌برند و بسیاری از آنها، دخانیات مصرف می‌کنند. این نوع دمانس در سنین سالمندی شایع‌تر است، ولی امکان بروز آن در سنین زیر 60 سال هم وجود دارد. بروز عوارض و اختلال در این بیماران متفاوت است. علاوه بر اختلال در قضاوت و توان تصمیم‌گیری در کارهای معمول روزانه، عوارض فیزیکی مانند اختلال در راه رفتن، بی‌حسی یک طرف صورت یا یک نیمه از بدن و فلج شدن ممکن است در فرد بیمار بروز کند. تعداد سگته‌ها و محل ایجاد آسیب‌های عروقی و شدت به وجود آمدن آنها، می‌تواند به‌طور مستقیم بر میزان توان فیزیکی و فکری بیمار مؤثر باشد.

۳- دمانس لوب پیشانی-گیجگاهی (FTD) :

مغز انسان مانند کره‌ی جغرافیا است و دارای مناطق قاره‌مانند ولی به هم پیوسته به نام لوب‌های مغزی می‌باشد. دو لوب اصلی در قسمت‌های قدامی و طرفی وجود دارند که به آنها به ترتیب لوب‌های پیشانی و آهیانه‌ای گفته می‌شود. لوب‌های پیشانی مرکز برنامه‌ریزی، توجه، قضاوت و تمام چیزهایی است که فرق ما انسان‌های متمدن و پیشینیانمان را مشخص می‌کند. وظیفه اصلی لوب‌های آهیانه‌ای، کمک به ذخیره سازی حافظه و همچنین نگهداری گنجینه‌ی لغات ما می‌باشد. آغاز از بین رفتن سلول‌های عصبی در دمانس لوب پیشانی-گیجگاهی، در این دو قسمت اصلی مغز اتفاق می‌افتد و با پیشرفت بیماری، به سایر قسمت‌ها گسترش پیدا می‌کند. دمانس لوب پیشانی-گیجگاهی، به‌طور معمول در سنین 50 و 60 سالگی اتفاق می‌افتد، ولی در سنین 21 سالگی و 80 سالگی نیز دیده شده است.

شایع‌ترین انواع بیماری دمانس لوب پیشانی-گیجگاهی (FTD) :

فرونتال واریانت (Frontal variant)

این نوع از زوال عقل، رفتار و شخصیت فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

زبان‌پریشی پیشرونده‌ی اولیه (Primary progressive aphasia)

زبان‌پریشی یا آفازی، به معنی مشکل در برقراری ارتباط می‌باشد. این نوع آفازی خود به دو گروه تقسیم می‌شود:

- آفازی پیشرونده‌ی کلامی که باعث ضعیف شدن توانایی سخن گفتن می‌شود.
 - آفازی معنایی که توانایی فهم زبان و استفاده از آن را دچار مشکل می‌کند.
- بروز دمانس پیشانی-گیجگاهی عامل مشخصی ندارد، پژوهشگران جهش‌های ژنتیکی را به عنوان عامل برخی از انواع آن در نظر می‌گیرند. ساختار سلول‌های مغز برخی از بیماران مبتلا به این بیماری حاوی مقادیر غیرطبیعی پروتئین می‌باشد.

۴- دمانس مختلط:

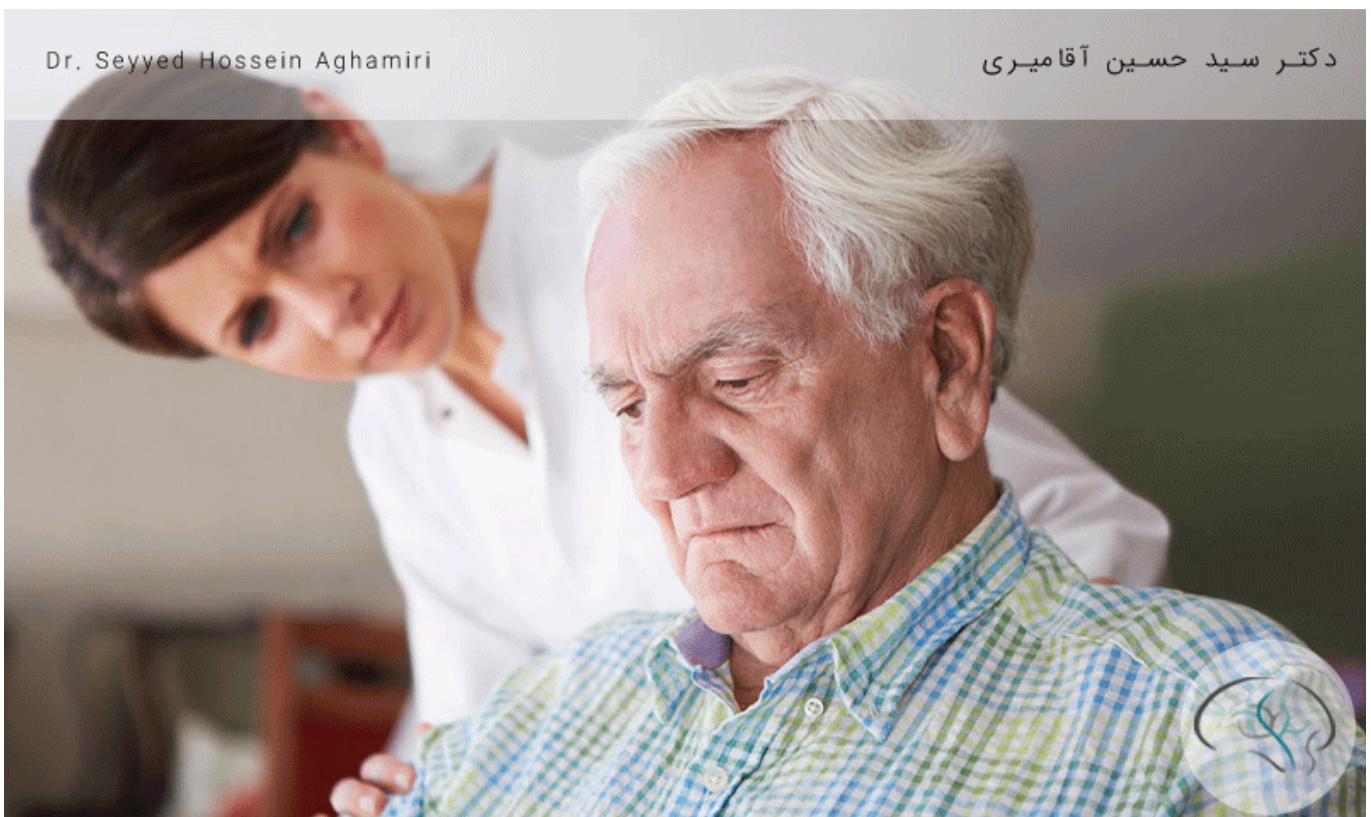
حدود 10% مبتلایان به بیماری دمانس بیش از یک نوع دمانس را تجربه می‌کنند، که به

آن دمانس مختلط گفته می‌شود. حضور همزمان آلزایمر و دمانس عروقی، شایع‌ترین دمانس مختلط شناخته شده است.

5_ دمانس با اجسام لویی : (DLB)

لویی بادی رسوبات پروتئین هستند که به صورت میکروسکوپی در مغز بعضی از افراد وجود دارند و به نام کاشف این اجسام نامگذاری شده‌اند، دلیل مبتلا بودن فرد به DLB، رسوب همان پروتئین‌های مذکور در بخشی از مغز است که کورتکس نامیده می‌شود. این نوع دمانس، در سنین سالمندی بیشتر دیده شده ولی ممکن است در سنین زیر 60 سالگی نیز اتفاق بیفتد. اکثر این بیماران مشکلات حافظه و تفکر که در آلزایمر هم وجود دارد روبه‌رو هستند. دمانس لویی بادی توانایی فکر کردن، استدلال و تحلیل اطلاعات را دچار اختلال می‌کند، که ممکن است توانایی شخصیت، حرکت و حافظه‌ی فرد هم درگیر شود.

خصوصیات اصلی دمانس لویی:

- سطح هوشیاری: اولین خصوصیت این است که، سطح ذهنی و هوشیاری بیمار در طول روز و یا هفته دچار تغییر می‌شود. به طوری که بیمار در برخی زمان‌ها کاملاً طبیعی به نظر می‌رسد و گاهی کاملاً به اختلالات ذهنی دچار است.
- توهمات بینایی: بروز توهمات بینایی به صورت دیدن حیوانات و اشخاص، دومین خصوصیت دمانس لویی می‌باشد. بیمار امکان دارد در عالم توهم، اشیا، نزدیکان و حیواناتی را به‌وضوح ببیند و با آنها صحبت کند که سال‌ها قبل فوت کرده‌اند و یا وجود خارجی ندارند.
- علایمی مانند پارکینسون: وجود علایمی شبیه به بیماری پارکینسون، سومین خصوصیت دمانس لویی بادی می‌باشد. ممکن است در تشخیص با بیماری پارکینسون اشتباه گرفته شود، به همین دلیل مراجعه به پزشک **متخصص** الزامی است.
- حساسیت به داروهای ضد روان‌پریشی: حساسیت به برخی داروها خصوصاً داروهای ضد روان‌پریشی، چهارمین خصوصیت دمانس لویی است. مصرف دوزهای خیلی کم این داروها توسط این بیماران، ممکن است عوارضی را ایجاد کنند که معمولاً در بقیه بیماران در دوزهای بالا بروز می‌کند.

۶- دمانس پیشروندهی سریع:

بیشتر موارد دمانس، دارای سیری کند و چندین ساله هستند. ولی عوامل بیماری‌زایی وجود دارد که می‌تواند بیمار را با تابلوی دمانس، در عرض چند ماه کاملاً از پا بیندازد. فهرست این بیماری‌ها بسیار گسترده است و عوامل متابولیک مانند کم‌کاری تیروئید، عوامل عفونی مانند جنون گاوی و HIV و یا کمبود ویتامین‌ها و ریزمغزی‌ها را شامل می‌شود.